Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Asiantuntijakuuleminen

29.5.2026

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta

HE 91/2026 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI LUONNONSUOJELULAIN MUUTTAMISESTA

Maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemisessa esitettyihin kysymyksiin viitaten MTK toimittaa oheisena kirjalliset vastauksensa valiokunnan jäsenten puheenvuoroissa esitettyihin kysymyksiin sekä muihin kuulemisen aikana esiin nousseisiin huomioihin.

Kysymykset liittyen kansallisen ennallistamissuunnitelman toimivaltasäännökseen

Ensinnäkin edustajien puheenvuoroissa nousi esiin huoli siitä, siirtääkö ehdotettu toimivaltasäännös ympäristöministeriölle eduskunnalle kuuluvaa lainsäädäntö- ja budjettivaltaa.

MTK jakaa edustajien huolen tässä asiassa. Kansallisessa ennallistamissuunnitelmassa määritellään sekä ennallistamisen määrälliset tavoitteet että ne keinot, joilla tavoitteisiin pyritään. Käytännössä nämä keinot voivat sisältää linjauksia lainsäädäntöön tehtävistä muutoksista tai muista toimista, joilla on suoria vaikutuksia eduskunnan toimivaltaan. Tällaisessa tilanteessa on olemassa riski, että suunnitelma ohjaa tai tosiasiallisesti sitoo eduskunnan mahdollisuutta käyttää sille kuuluvaa lainsäädäntövaltaa vapaasti.

Lisäksi suunnitelman valmistelussa edellytetään, että jäsenvaltio tunnistaa ja määrittää, millaisia alueita ja missä laajuudessa ennallistamisen toimenpiteiden piiriin kuuluu. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jo suunnitelmavaiheessa tehdään linjauksia siitä, millaisiin maa- ja metsäalueisiin toimenpiteet kohdistuvat. Mikäli tällaiset linjaukset hyväksytään valtioneuvoston toimesta ja toimitetaan komissiolle, mutta niiden toteuttamiseen ei ole vielä osoitettu rahoitusta, voi syntyä tilanne, jossa maanomistajien alueet ovat tosiasiallisesti ennallistamistoimien kohteena ilman varmuutta toimenpiteiden vapaaehtoisuudesta tai korvauksesta.

Vastaava riski liittyy myös tilanteisiin, joissa suunnitelmassa esitetään tulevia lainsäädäntömuutoksia tai muita ohjauskeinoja. Kun tällaiset linjaukset on hyväksytty osana kansallista ennallistamissuunnitelmaa ja saatettu komission tietoon, ne voivat tosiasiallisesti ennakoida tulevaa sääntelyä ja kaventaa eduskunnan liikkumavaraa myöhemmässä päätöksenteossa.

Lisäksi valmistelussa on korostettu, että ennallistamistoimien tulisi lähtökohtaisesti olla yksityiselle maanomistajalle vapaaehtoisia. On kuitenkin huomattava, että ennallistamisasetus velvoittaa Suomen valtiota, eikä yksityistä maanomistajaa, ja mikäli suunnitelman toimeenpanemiseksi muutetaan lainsäädäntöä, eivät tästä seuraavat velvoitteet ole enää yksityiselle maanomistajille vapaaehtoisia.

Toiseksi ympäristöministeriö totesi kuulemisessa, että MTK:n esittämä vuorovaikutusta koskeva säännös olisi tarpeeton, koska ennallistamisasetus sisältää osallistumista koskevia velvoitteita.

Ennallistamisasetuksen (EU) 2024/1991 14 artiklan 20 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ennallistamissuunnitelman valmistelu on avointa, läpinäkyvää, osallistavaa ja toimivaa sekä että yleisölle ja sidosryhmille annetaan varhaisessa vaiheessa ja tosiasiallisesti mahdollisuus

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

osallistua valmisteluun. Lisäksi todetaan, että kuulemisten on oltava direktiivin 2001/42/EY vaatimusten mukaisia.

Asetus asettaa näin ollen selkeän periaatteellisen velvoitteen osallistavalle valmistelulle. Sääntely on kuitenkin luonteeltaan väljä eikä täsmennä osallistumisen käytännön toteuttamistapoja tai vähimmäistasoa. Erityisesti säännökseen sisältyvä viittaus direktiiviin 2001/42/EY koskee kuulemisten laatua ja sisältöä, mutta ei sellaisenaan muodosta itsenäistä, kattavaa velvoitetta kuulemismenettelyn järjestämiseen kaikissa tilanteissa. Tämä jättää osallistumisen konkreettisen toteutuksen pitkälti kansallisen sääntelyn varaan.

MTK katsoo, että ottaen huomioon ennallistamissuunnitelman laaja-alaiset vaikutukset maankäyttöön ja omaisuuden käyttöön, on perusteltua täsmentää osallistumista koskevia menettelyjä kansallisessa lainsäädännössä. Ehdotettu säännös julkisesta viestinnästä, vuorovaikutuksesta ja mahdollisuudesta esittää mielipiteitä konkretisoi asetuksen velvoitteita ja varmistaa, että osallistaminen valmisteluun toteutuu Suomessa.

Kysymykset liittyen luonnonarvomarkkinaan

Ensinnäkin useissa puheenvuoroissa esitettiin kysymyksiä luonnonarvojen tuottamiseen liittyvän hävittämis- ja heikentämiskiellon sisällöstä.

Hävittämis- ja heikentämiskiellon sisältö määräytyy sen mukaan, millaisia luonnonarvoja kohteella tuotetaan ja millä perusteella niitä kaupassa käytetään. Kyse ei ole alueen täydellisestä suojelusta, vaan tiettyjen luonnonarvojen säilyttämisestä ja turvaamisesta.

MTK korostaa, että luonnonarvojen tuottamisen ei tule lähtökohtaisesti estä metsätalouden ulkopuolista tavanomaista käyttöä, kuten metsästystä tai jokamiehenoikeuksien mukaista toimintaa. Metsästyksen sääntely kuuluu metsästyslainsäädännön piiriin, eikä sitä tule päällekkäisesti säädellä luonnonarvomarkkinaa koskevassa sääntelyssä. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että hävittämis- ja heikentämiskielto ei estä luonnonarvojen kannalta perusteltuja hoitotoimenpiteitä ja että luonnonarvomarkkinoita voidaan kehittää aktiivisen metsätalouden rinnalla saman kiinteistön alueella. Esimerkiksi lehtojen luonnonarvojen turvaaminen voi edellyttää osana metsätaloutta aktiivista hoitoa, kuten kuusen poistamista.

Toiseksi useissa puheenvuoroissa esitettiin huoli luonnonarvomarkkinoiden mahdollisista vaikutuksista metsien hakkuukertymiin ja siitä, voisiko markkina ohjata talousmetsiä suojeluun.

MTK yhtyy ministeriöiden näkemykseen siitä, että markkinoille ohjautuu nykytilanteessa ensisijaisesti heikkotuottoisia tai talouskäytön kannalta vähemmän keskeisiä kohteita. On kuitenkin huomioitava, että nykyinen ekologisen kompensaation säädäntö kuitenkin ohjaa kompensaatiomarkkinaa talousmetsiin, joissa voidaan saada lisäisyyttä erilaisilla ennallistamistoimenpiteillä enemmän kuin jo arvokkaista esim. vanhoista ja luonnontilaisista metsistä. Siksi MTK pitää tärkeänä, että säädäntöä muutetaan ja jo edustavien kohteiden suojelu otetaan paremmin mukaan markkinaan. Tämä vähentää painetta, joka kohdistuisi talousmetsiin.

Tästä syystä on erityisen tärkeää selkeyttää suojelun asemaa yhtenä luonnonarvomarkkinoiden keskeisenä keinona. Suojelun aseman vahvistaminen on merkityksellistä myös maanomistajan näkökulmasta. Näiden kohteiden jääminen luonnonarvomarkkinoiden ulkopuolelle johtuu nykyisin pitkälti lisäisyyteen liittyvistä rajoitteista luonnonsuojelulaissa. Selkeämpi sääntely mahdollistaisi sen, että markkinoille (myös nyt esitettyyn luontotekoon) saataisiin mukaan kohteita, jotka ovat jo nyt luonnonarvoiltaan edustavia ja säilyttämisen arvoisia (esimerkiksi vanhat ja luonnontilaiset metsät ja muut arvokkaat kohteet, joihin ei nykyisellään riitä METSO-rahoitusta). Nämä kohteet ovat

muutoinkin vaarassa jäädä (ekologisen arvokkuuden vuoksi) metsäteollisuuden puunhankinnan ulkopuolelle. Siksi luonnonarvoista saatava tulo on tärkeää maanomistajille.

MTK:n esittämät muutokset loisivat mahdollisuuden ohjata tällaisia kohteita luonnonarvomarkkinoiden piiriin ja samalla tunnistaa sekä arvottaa maanomistajien jo tekemä luonnon hyväksi tehty työ. Tämä vahvistaisi markkinan uskottavuutta, lisäisi kohteiden tarjontaa ja tukisi luonnon monimuotoisuuden kannalta vaikuttavimpien kohteiden mukaan saamista.

Luonnonarvokauppaan osallistuminen on sekä myyjille että ostajille vapaaehtoista. Vapaaehtoisuuteen perustuvat luonnonarvomarkkinat tarjoavat maanomistajille uusia ansaintamahdollisuuksia. Maanomistajan kannalta keskeinen tekijä markkinalle lähtemisessä on siitä saatava tulo. MTK tavoittelee reilua ja kannattavaa ansaintamallia maanomistajille. Lisäksi markkinan toimivuuden kannalta keskeistä on sääntelyn selkeys ja tarkoituksenmukaisuus myös maanomistajan kannalta. Sääntelyssä tulee huomioida, että yhtenäiset kohteet ovat tarkoituksenmukaisempia niin toteutuksen, kustannusten kuin luonnonkin kannalta kuin hajanaiset ratkaisut, ja tästä syystä lainsäädännön on tärkeää myös tulevaisuudessa. Lainsäädännön kehitys tulee pohjautua käytännön piloteista saatuihin kokemuksiin, joissa MTK on aktiivisesti mukana metsänhoitoyhdistysten kanssa.

Useissa lausunnoissa esitettiin ekologisen kompensaation muuttamista velvoittavaksi. MTK:n näkemyksen mukaan markkina ei ole vielä valmis velvoittavuuteen, vaan ensin tulee varmistaa, että sääntely on kunnossa ja että ekologinen kompensaatio toimii myös laajassa mittakaavassa. Se vaatii vielä yhteistyön kehittämistä hallinnon sekä ostajine, myyjien ja välittäjien kesken. Nyt olemme vasta pilotointivaiheessa, ja toimiakseen sujuvasti markkina tarvitsee mm. esittämiämme muutoksia sääntelyyn. Vapaaehtoisuuteen perustuva malli mahdollistaa markkinan kehittymisen hallitusti ja kohdentaa toimenpiteet ensisijaisesti kohteisiin, joissa ne ovat sekä ekologisesti että taloudellisesti tarkoituksenmukaisia.

Helsingissä toukokuun 29. päivänä 2026

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY
Vilma Holkko
Juristi, Luonnonsuojelu